

Politie

Hoe omgaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag tijdens het uitgaan?

Aanpak voor medewerkers van uitgaanslocaties

Inhoud

- 04** Inleiding
- 06** Wat is seksueel grensoverschrijdend gedrag?
- 08** De politie betrekken: enkele vuistregels
- 12** Strafbare zedenfeiten in uitgaansgelegenheden
- 19** Concreet omgaan met situaties van grensoverschrijdend gedrag
- 22** Achtergrondinformatie over potentiële daders
- 23** Achtergrondinformatie over potentiële slachtoffers
- 24** Tips voor omstaanders
- 25** Professionele hulporganisaties om naar door te verwijzen
- 26** Contactgegevens

Inleiding

Medewerkers in uitgaansgelegenheden (personeel, vrijwilligers, professionele bewakingsagenten, ...) worden soms geconfronteerd met seksueel grensoverschrijdend gedrag. Het is dan moeilijk te bepalen welk gedrag al dan niet strafbaar is én hoe je er gepast op reageert. Daarom ontwikkelden **Stad Antwerpen en de Politie Zone Antwerpen** dit document. Gebruik dit als leidraad om een eerste inschatting te maken van de situatie en om om te gaan met seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld zijn helaas geen uitzondering in onze maatschappij. De volgende cijfers schetsen een beeld van de situatie.

- Uit Europees onderzoek blijkt dat in België **13%** van de vrouwen sinds haar 15 jaar slachtoffer is geworden van **verkrachting, aanranding of een poging tot**. Dat komt neer op zo'n 80.000 vrouwen per jaar.
- **25%** wordt slachtoffer van **stalking**.
- Per dag worden 10 vrouwen verkracht. Aangezien maar 10% wordt aangegeven, mogen we zelfs uitgaan van **100 verkrachtingen per dag**.¹
- **30%** van de Belgische vrouwen geeft aan het laatste jaar met **enige vorm van seksuele intimidatie** geconfronteerd te zijn geweest.²
- Plan International peilde in 2019 naar de ervaringen van Belgische jongeren tussen 15 en 24 jaar. **91% van de meisjes en 28% van de jongens** was al eens slachtoffer van **seksuele intimidatie**. 1 op 5 meisjes werd ongewenst aangeraakt.

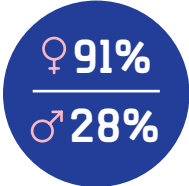
13%

van de Belgische vrouwen is het slachtoffer van (poging tot) aanranding & verkrachting.

100

verkrachtingen per dag, waar maar 10% van wordt aangegeven.

♀ 91%
♂ 28%

van de jongeren (15-24 jaar) is het slachtoffer van seksuele intimidatie.

¹Hoe legaal te flirten, Stevens, 2019

²Feiten en cijfers, Sensoa, 2019

Tijdens de 'ontluikende volwassenheid' loop je bovendien extra risico. Jongvolwassenen ervaren meer vrijheid, gaan voor het eerst (seksuele) relaties aan, experimenteren en moeten met hun eigen en elkaars grenzen leren omgaan. Europees onderzoek toont aan dat **10,1% van de Belgische jonge mannen en 20,4% van de Belgische jonge vrouwen seksueel geweld meemaakten tussen hun 16 en 27 jaar.**³

Bovendien zijn de gevolgen voor slachtoffers van seksueel geweld niet min: 50% ontwikkelt een **chronische posttraumatische stressstoornis.**⁴

Als maatschappij hebben we de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat mensen hun grenzen leren kennen, kunnen aangeven en die van een ander herkennen en respecteren. Medewerkers in uitgaansgelegenheden kunnen hier op twee manieren een cruciale rol in spelen:

- **Preventief:** benoem het gedrag dat je ziet dat volgens jou niet oké is, toon je bezorgdheid aan het slachtoffer of richt je tot de dader.
- **Curatief:** door gepast te reageren, vermijd je grote trauma's, schaamte, depressies, ... bij het slachtoffer en krijgen daders geen gevoel van straffeloosheid.

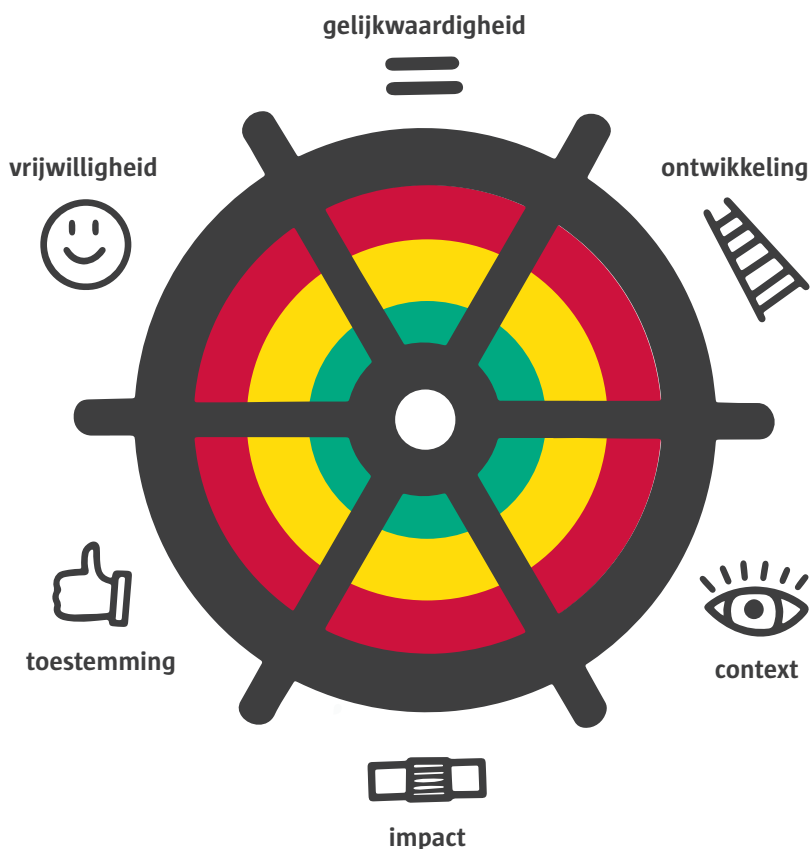

³Krahé, B., 2017

⁴Hoe legaal te flirten', Stevens, 2019

Wat is seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Met het **Sensoa⁵ Vlaggensysteem** kan je aan de hand van 6 criteria **seksueel gedrag indelen in 4 categorieën**, aangeduid met vlaggen in verschillende kleuren. Deze methodiek werd ontwikkeld in Vlaanderen voor begeleiders van kinderen en jongeren. Hiermee kunnen ze seksueel gedrag bespreekbaar maken, correct inschatten en er gepast op reageren. Elke situatie, incident of melding is anders en moet je dan ook afzonderlijk beoordelen. Al vanaf het moment dat **1 van de criteria** uit het onderstaande wiel overschreden wordt, is het gedrag niet meer seksueel aanvaardbaar (groene vlag):

⁵Sensoa is het Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid. Meer info op www.sensoa.be.

Wanneer is seksueel gedrag aanvaardbaar?

- Als er duidelijk **wederzijdse toestemming** is.
- Als er **geen enkele vorm van dwang of druk** gebruikt wordt.
- Als de betrokkenen **gelijkwaardig** zijn.
- Als het gedrag **aansluit bij het ontwikkelings- of functioneringsniveau**.
- Als het gedrag aangepast is aan de **context**.
- Als het gedrag **niet storend of** (fysiek of psychisch) **schadelijk** is.

Wat is licht grensoverschrijdend gedrag?

- Er is **geen duidelijke wederzijdse toestemming**.
- Er is **lichte dwang of druk** gebruikt.
- Er is sprake van **lichte ongelijkwaardigheid** tussen de betrokkenen.
- Het gedrag is **ongepast of onbeleefd**.
- Het gedrag **hoort niet bij het ontwikkelings- of functioneringsniveau**.
- Het gedrag **kan schade veroorzaken**.

Wat is ernstig grensoverschrijdend gedrag?

- Er is **geen toestemming** van de betrokkenen.
- Er is gebruik gemaakt van **misleiding, chantage of macht**.
- Er is een **grote ongelijkwaardigheid tussen de betrokkenen**.
- Het gedrag **sluit niet aan bij het ontwikkelings- of functioneringsniveau**.
- Het gedrag is **beledigend of kwetsend** voor anderen.
- Het gedrag veroorzaakt **fysieke, emotionele of psychische schade**.

Wat is zwaar grensoverschrijdend gedrag?

- Er is **geen wederzijdse toestemming**.
- Het seksueel contact wordt **afgedwongen** met dreigementen, agressie, geweld.
- Er is een **grote ongelijkwaardigheid tussen de betrokkenen**.
- Het gedrag **past totaal niet bij het ontwikkelings- of functioneringsniveau**.
- Het gedrag is **choquerend; er is geen privacy**.
- Het gedrag veroorzaakt **zware schade**.

De politie betrekken: enkele vuistregels

Seksueel grensoverschrijdend gedrag is moeilijk te beoordelen, aangezien de lijn tussen strafbare feiten en seksueel onaanvaardbaar gedrag dun blijft. Beoordeel elke situatie dus apart. Is er sprake van een **zedeneit**, zoals verkrachting, aanranding of exhibitionisme? Dan is het belangrijk dat **de politie betrokken wordt**. In sommige gevallen kan het niet melden strafbaar zijn vanwege **schuldig verzuim**. De politie zal het slachtoffer niet dwingen om aangifte te doen of om mee te werken, maar het is zinvol dat een organisatie wél proactief incidenten meldt. Zo gaat er geen kostbaar bewijs verloren wanneer een slachtoffer na een tijdje toch beslist om aangifte te doen.

Situatie	Actie	Initiatiefnemer
Er is een zedeneit (seksueel getint misdrijf) gepleegd.	Doe aangifte bij de politie: 101	Slachtoffer zelf of personeel uitgaansgelegenheid (in naam van de organisatie) als slachtoffer niet wil
Er is recent een zedeneit gepleegd en situatie kan zich opnieuw voordoen (acute situatie).	Doe aangifte bij de lokale politie: 101	(Veiligheids)-personeel van uitgaansgelegenheid
Je bent niet zeker of je aangifte moet doen.	Win advies in bij de lokale politie (101) of de Blauwe Lijn (0800 123 12)	Slachtoffer zelf of personeel uitgaansgelegenheid
Je hebt achteraf nog vragen of er dienen zich nieuwe getuigen aan.	Contacteer de Blauwe Lijn van de lokale politie: 0800 123 12	Slachtoffer zelf of personeel uitgaansgelegenheid

Na seksueel geweld kan er forensisch medisch onderzoek⁶ en opvolging gebeuren. Slachtoffers kunnen hiervoor terecht in het Antwerpse ‘zorgcentrum na seksueel geweld’ (ZSG) dat gevestigd is in het Universitair Ziekenhuis van Antwerpen. **Geef het slachtoffer alvast deze 10 tips mee, vooraleer het naar het ZSG wordt gebracht:**

- 1** Betrek in eerste instantie meteen de **politie**: bel naar 101.
- 2** Weet dat er **na 72 uur nog weinig tot geen sporen meer overblijven** die bruikbaar zijn voor forensisch onderzoek.
- 3** Laat het slachtoffer zich nog **niet wassen of douchen**, ook al is dit het eerste wat het zou willen doen.
- 4** Zorg dat het slachtoffer **niets drinkt en de mond niet spoelt** als er oraal contact is geweest.
- 5** Zorg dat het slachtoffer nog **niet plast** en indien het wel moet, probeer het op te vangen in een potje en breng het mee naar het politiekantoor.
- 6** Zorg dat het slachtoffer **fysiek contact** met andere mensen **vermijdt**.
- 7** Zorg ervoor dat het slachtoffer de **kleren van tijdens het seksueel geweld aanhoudt of stop ze in papieren (geen plastic!) zak en breng die mee naar het ziekenhuis**.
- 8** **Stop lakens waarop er mogelijks sporen, zoals sperma, van de dader zitten in een papieren zak en breng die mee naar het ziekenhuis**.
- 9** **Stop papier waarmee het slachtoffer zich heeft afgekuist of maandverband dat in de slip werd gelegd in een papieren zak en breng die mee naar het ziekenhuis**.
- 10** **Neem** indien mogelijk **schone kleren en schoenen mee**: na het forensisch onderzoek kan het slachtoffer in het ziekenhuis douchen en verse kledij aantrekken. Geen nood als dit niet lukt: in het ziekenhuis kan je ook vervangkledij krijgen.

⁶Dit is het onderzoeken van sporen na een zedendelict in functie van een gerechtelijk of politieonderzoek.

Tips om om te gaan met de potentiële dader

- 1** Wordt de verdachte op heterdaad betrapt, **vraag die dan om ter plaatse te blijven** en te wachten op politie. Gebruik hierbij **geen geweld**.
 - Zorg voor je eigen veiligheid en betrek zo snel mogelijk collega's die instaan voor de veiligheid.
- 2** Bel meteen **101**.
- 3** **Achtervolg** de verdachte slechts indien het veilig is.
- 4** Denk ook aan de **veiligheid van de verdachte**. Vermijd nieuwsgierige blikken of aanrakingen.
- 5** Heb **aandacht voor (na-)onderzoek**.
 - Verzamel de gegevens van **getuigen** of vraag ze om ter plaatse te blijven tot politie er is.
 - Zijn er **beelden**? Is er iets gefilmd? Verzamel deze bestanden. Hou ze bij of geef ze spontaan af aan politie.
 - Hangen er **camera's**? Zorg ervoor dat deze beelden beschikbaar blijven voor (later) onderzoek.
 - Noteer indien mogelijk de **nummerplaten** van verdachten of getuigen.
 - Noteer eventuele **lidkaartnummers** van verdachten of getuigen.

Tips om om te gaan met het slachtoffer

- 1 Creëer een veilige plek** waar het slachtoffer afgeschermd is van nieuwsgierige blikken.
- 2 Toon dat je het slachtoffer gelooft.** Veel slachtoffers praten zichzelf een schuldgevoel aan en denken dat ze dit zelf gezocht hebben. Laat voelen dat dit absoluut niet nodig is.
- 3 Als je aanvoelt dat het slachtoffer wil praten, is het belangrijk dat het slachtoffer eerst met de politie spreekt.** Zo wordt het verhaal niet beïnvloed door gesprekken met vrienden of familie. In de nazorg mag je slachtoffers natuurlijk wel aanmoedigen om met mensen uit hun omgeving te praten.
- 4 Laat merken aan het slachtoffer dat wat het heeft meegemaakt erg traumatisch kan zijn.** Er bestaat professionele hulp om deze ervaring te verwerken. Verwijs het slachtoffer naar de contactgegevens onderaan dit document.
- 5 Wijs op het belang om aangifte te doen.** Maar 10% van de slachtoffers doet aangifte. Hoe meer slachtoffers aangifte doen, hoe meer seksueel geweld een prioriteit zal worden voor de politie, justitie en de maatschappij.
- 6** Professionele hulporganisaties zullen ook juridische bijstand verlenen. Laat angst voor de financiële gevolgen van een advocaat geen drempel zijn. Via het Justitiehuis is deze hulp bijvoorbeeld gratis.
- 7** Als het slachtoffer de politie niet wil betrekken en er is geen acuut gevaar, **dring** dan wel **aan op medische zorg, eventuele sociale begeleiding en een ziekenhuisbezoek.**
- 8 Voorzie veilig vervoer naar huis.** Schakel een vriend, personeelslid, ouder, ... in.

Strafbare zedenfeiten in uitgaanslocaties

Twijfel?

Wanneer is seksueel geweld strafbaar? Dit is geen eenvoudige vraag. Het feit dat gedrag als onaanvaardbaar wordt ervaren, wil niet automatisch zeggen dat er sprake is van een **misdrrijf** (in het geval van meerderjarige daders) of van een **'als misdrrijf omschreven feit'** (in het geval van minderjarige daders).

Als er twijfel bestaat over de strafbaarheid, contacteer dan de Blauwe Lijn van de lokale politie. **Maak ook altijd een melding bij het wijkteam van de lokale politie.** Zo is er in ieder geval bewijs als het slachtoffer na enkele weken of maanden toch aangifte wil doen.

Zedenfeiten die strafbaar zijn volgens het strafwetboek

Verkrachting

Art. 417/11 Sw.

Verkrachting is elke daad die (deels) bestaat uit seksuele penetratie, van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon of met behulp van een persoon die daar niet in toestemt.

Hierbij is het concept 'toestemming'⁷ erg belangrijk. **Toestemming** veronderstelt dat deze uit vrije wil is gegeven.

Er is géén toestemming als:

- de seksuele handeling het gevolg is van een bedreiging, fysiek of psychisch geweld, dwang, verrassing, list of van ander strafbaar gedrag.
- het slachtoffer in een kwetsbare positie is ten gevolge van angst, alcohol of andere drugs, ziekte, handicap, bewusteloos, enz.
- wanneer de seksuele handeling is gepleegd ten nadele van een bewusteloos of slapend slachtoffer.

⁷Toestemmingspremissie m.b.t. het seksueel zelfbeschikkingsrecht (art.417/5 Sw.)

De toestemming kan worden ingetrokken op elk ogenblik voor of tijdens de seksuele handeling

Jongeren **vanaf 16 jaar** zijn seksueel meerderjarig (art. 417/6 Sw.).

Jongeren vanaf **14 jaar** kunnen uit vrije wil instemmen, maar enkel als het verschil met de sekspartner niet meer dan 3 jaar bedraagt.

Een **minderjarige** kan nooit uit vrije wil toestemmen in een situatie waarbij de dader een erkende positie van vertrouwen, gezag of invloed heeft tegenover de minderjarige. Of de daad wordt beschouwd als een daad van ontucht of prostitutie als bedoeld in onderafdeling 2 van afdeling 2: 'Seksuele uitbuiting van minderjarigen met het oog op prostitutie'.

Voorbeeld 1

Een slachtoffer meldt dat zij op een brutale wijze werd benaderd door een dader op de dansvloer. De dader gedraagt zich opdringerig en gaat met zijn hand onder de rok van het slachtoffer. Hij steekt een vinger in de vagina van het slachtoffer. Het slachtoffer meldt dit bij iemand van het veiligheidspersoneel.

Voorbeeld 2

Een slachtoffer is erg onder de invloed van drank of drugs. Het slachtoffer spreekt met een dubbele tong, staat te wankelen op de benen of is comateus. Een dader heeft zich met het slachtoffer afgezonderd op de parking van de uitgaansgelegenheid en penetreert het slachtoffer.

Aantasting van de seksuele integriteit

Art. 417/7 Sw.

Aantasting van de seksuele integriteit is ‘het stellen van een seksuele handeling op een persoon die daar niet in toestemt, al dan niet met behulp van een derde persoon die daar niet in toestemt, of het laten stellen van een seksuele handeling door een persoon die daar niet in toestemt (...)’.

- Dus ook wanneer iemand gedwongen getuige is van seksuele handelingen of misbruik. Er is aantasting zodra er een begin van uitvoering is.

Hierbij is ook weer de **toestemming**⁸ erg belangrijk. Leeftijdsgrenzen bij instemming: zie “Verkrachting”.

Voorbeeld 1

Een dader trekt de broek en onderbroek uit van een slachtoffer, waardoor de geslachtsdelen zichtbaar zijn voor alle aanwezigen op de dansvloer. Het slachtoffer wordt hierna uitgelachen door omstaanders.

Voorbeeld 2

Een dader grijpt naar de borsten of het kruis van een slachtoffer dat nietsvermoedend stond te dansen op de dansvloer.

Openbare zedenschennis

Art. 417/51 Sw.

Het vervaardigen of verspreiden van inhoud van extreem pornografische of gewelddadige aard.

Exhibitionisme

Art. 417/53 Sw.

Het opdringen aan andermans zicht van de eigen onblote geslachtsdelen of van een seksuele daad op een openbare plaats of een plaats die zichtbaar is voor het publiek.

⁸Toestemmingspremissie m.b.t. het seksueel zelfbeschikkingsrecht (art.417/5 Sw.)

Voorbeeld 1

Op de dansvloer merkt een vriendengroepje op dat er iemand in de hoek masturbeert, terwijl die persoon hen bekijkt

Voorbeeld 2

Een dronken jongen trekt zijn broek af en laat zijn penis zien. Het is als grap bedoeld.

Seksuele uitbuiting van minderjarigen

Art. 417Sw.

Het benaderen van een minderjarige voor seksuele doeleinden, waarbij een voorstel tot ontmoeting gebeurt met het oogmerk om een seksueel misdrijf te plegen is strafbaar. Ook het uitbuiten in de prostitutie. Of het bezitten of verspreiden van beelden van seksueel misbruik van minderjarigen.

Misbruik van prostitutie

- Pooierschap (art. 433quater/1 Sw.)
- Reclame maken voor prostitutie (art. 433quater/2 Sw.)
- Het openbaar aanzetten tot het zich prostitueren (art. 433quater/3 Sw.)

Voorbeeld

Een meerderjarige dader maakte online met een 14-jarig slachtoffer een afspraakje in een uitgaansgelegenheid, met het oog op seksuele handelingen.

Mensenhandel

Art. 433 quinquies Sw.

De werving, het vervoer, de overbrenging, de huisvesting, de opvang van een persoon, het nemen of de overdracht van de controle over hem teneinde deze persoon uit te buiten.

Grooming

Art. 417/24 Sw.

Benaderen (online of offline) van minderjarigen tot 18 jaar voor seksuele doeleinden is strafbaar.

Voorbeeld

Via een fake profiel doet een 40-jarige man zich voor als een 16-jarige en zoekt zo contact met een meisje van 15 jaar. Hij plant een afspraakje met haar om seks te hebben.

Voyeurisme

Art. 417/8 Sw.

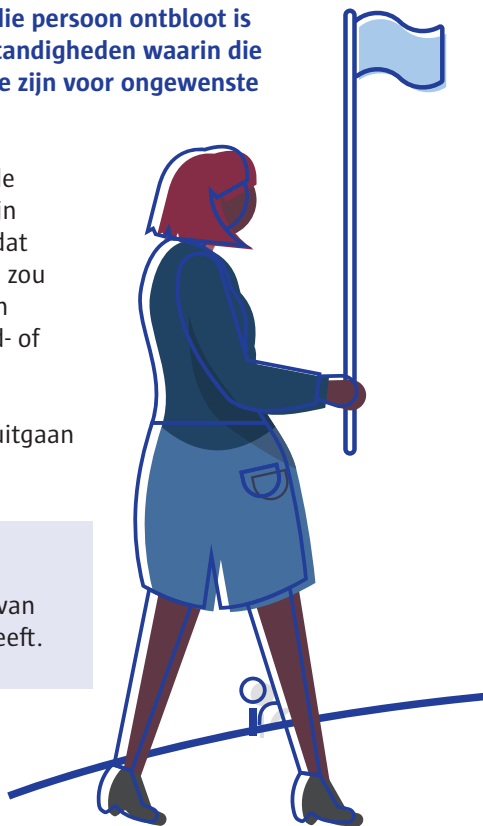
Voyeurisme is het observeren van een persoon, of van deze persoon een beeld- of geluidsoptname maken zonder de toestemming of buiten medeweten van die persoon, en dit terwijl die persoon ontbloot is of een expliciete seksuele daad stelt in omstandigheden waarin die redelijkerwijs mag verwachten beschermd te zijn voor ongewenste blikken.

Onder ontblote personen wordt begrepen: “de persoon die zonder toestemming of buiten zijn medeweten een deel van zijn lichaam toont dat op grond van zijn seksuele integriteit verhuld zou zijn gebleven indien die persoon had geweten dat hij werd geobserveerd of dat er een beeld- of geluidsoptname van hem werd gemaakt.”

Feiten die zich kunnen voordoen tijdens het uitgaan zijn: creepshots, upskirting, downblousing.

Voorbeeld 1

Iemand maakt ongevraagd een opname van een koppeltje dat in een wc-hokje seks heeft.

Voorbeeld 2

Filmen van dame(s) onder de rok tijdens het uitgaan.

Voorbeeld 3

Iemand neemt een foto van een meisje en bewerkt die op zo'n manier of ze levensecht naakt is op die foto (*deepnude*).

Niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte inhoud

Art. 471/9 Sw.

Er is sprake van het misdrijf niet-consensuele verspreiding van seksueel getinte beelden indien een persoon geluidsfragmenten of beelden van een onblote persoon of een persoon die een expliciete seksuele daad stelt, toont, toegankelijk maakt of verspreidt zonder diens toestemming of buiten diens medeweten.

Ook het begin van uitvoering van dit misdrijf is strafbaar, namelijk wanneer een persoon alles in gereedheid brengt om naaktfoto's of beelden van een ander door te sturen. Het kan ook zijn dat iemand dit doet vanuit kwaadwillig opzet of winstbejag (art. 417/10 Sw.)

Sexting met wederzijdse toestemming (**primaire sexting**) zonder dat beelden worden doorgestuurd naar derden is niet problematisch en kan deel uitmaken van gezonde seksuele ontwikkeling.

Het bezit van naaktfoto's van een ander is op zich niet strafbaar, tenzij het foto's van een minderjarige zijn. Foto's van naakte minderjarigen of minderjarigen in een seksuele activiteit zijn kindermisbruikmateriaal en zijn verboden.

Voorbeeld 1

Een persoon stuurt naaktfoto's van een andere persoon door naar zijn vrienden via Whatsapp.

Voorbeeld 2

De ex-vriend bedreigt zijn voormalige vriendin om haar naaktfoto's, die ze hem tijdens de relatie doorstuurde, op Facebook te plaatsen als ze hem niet betaalt of nieuwe naaktfoto's stuurt (*sextortion*).

Seksisme

Wet van 22 mei 2014

'Elke handeling in het openbaar waarmee de dader uitdrukt het slachtoffer door diens geslacht te minachten, als minderwaardig te beschouwen of seksueel te objectiveren en daarmee de waardigheid van die persoon ernstig aantast.'

Sinds 2014 is dit gedrag strafbaar onder de seksismewet. Er wordt dan aan 5 voorwaarden voldaan:

- Het kan gaan om alle mogelijke soorten handelingen (uitspraken, gebaren, sociale media, ...).
- Het gedrag moet seksistisch zijn: minachting uitdrukken die leidt tot een ernstige aantasting van de waardigheid van die persoon.
- De dader moet de bedoeling hebben iemand seksistisch te behandelen.
- Het gedrag moet gericht zijn tegen 1 of meerdere specifieke individuen (dus niet 'mannen' of 'vrouwen' in het algemeen).
- De handeling moet in (semi-)openbaar gepleegd zijn in het bijzijn van andere mensen: discotheek, zwembad, internet of sociale media (als er getuigen zijn)...

Voorbeeld

Een man roept tegen een vrouw: "Schone tetten. Hoeveel zal het kosten?" en maakt met zijn hand en mond een beweging die orale seks voorstelt.

Opmerking

Een 'tik op de billen' is strafbaar volgens de kwalificatie van openbaar seksisme, op voorwaarde dat dit gedrag in het openbaar werd gesteld.

Concreet omgaan met situaties van grensoverschrijdend gedrag

Er kunnen zich natuurlijk nog andere situaties met betrekking tot seksueel geweld voordoen in uitgaansgelegenheden. Vaak kan bepaald gedrag gekwalificeerd worden onder verschillende misdrijven. Als organisatie is het belangrijk om hier op de juiste manier mee om te gaan. Het is sowieso een goed idee om een **melding te maken van de feiten bij het wijkteam van de lokale politie**. Als de feiten achteraf toch ernstiger blijken of het slachtoffer toch zelf aangifte wil doen, dan is er tenminste een officiële verklaring van de gebeurtenis.

Seksuele intimidatie

Seksueel gedrag waarbij er geen fysieke feiten zijn.

Voorbeeld: schunnige opmerkingen maken, oneerbare voorstellen doen.

Hierbij is het belangrijk:

- dat de uitgaansgelegenheid alles in het werk stelt om dit intern op te lossen;
- dat de lokale politie pas wordt ingeschakeld wanneer de feiten zo ernstig zijn dat ze niet intern kunnen worden opgelost.

Mogelijke kwalificatie:

- belaging/stalking

Ongewenste intimiteiten

Seksueel gedrag waarbij er fysieke feiten zijn.

Voorbeeld: de geslachtsdelen van een andere fuifganger aanraken.

Mogelijke kwalificatie:

- aantasting van de seksuele integriteit
- seksuele uitbuiting van minderjarigen

Tienerpooiers

Een persoon die een andere persoon in de prostitutie brengt. Vaak start de tienerpooier een relatie met de minderjarige, waardoor het slachtoffer mogelijk zelfs feitelijke toestemming geeft om zich te laten prostitueren.

Mogelijke kwalificatie:

- aantasting van de seksuele integriteit
- seksuele uitbuiting van minderjarigen
- verkrachting
- mensenhandel

Het versturen van een ‘dickpic’

Het versturen van een (ongevraagde) ‘piemelfoto’ gebeurt meestal door het digitaal te versturen via een privé chat. Afhankelijk van de situatie, context en doelstellingen van de dader (iemand bewust willen schaden of eerder flirten) is dit ofwel strafbaar of enkel moreel afkeurenswaardig.

Mogelijke kwalificatie:

- Elektronische belaging conform de wet elektronische communicatie.

Afkeurenswaardig gedrag dat niet strafbaar is

- Iemand n afluiten is sociaal afkeurenswaardig, maar is niet juridisch strafbaar. Want het is geen ernstige aantasting.
- Het is ook niet strafbaar om meerderjarigen ongevraagd met pornografie te confronteren. Dat is het wel wanneer het extreem is.

Hoe reageer je tegenover de dader?

Bij voorgaande situaties is het belangrijk dat je duidelijke signalen geeft aan de dader dat deze handelingen niet oké en strafbaar zijn.

Deze dingen kan je doen:

- 1** Waarschuw de dader dat als zijn houding aanhoudt, hij van het terrein en uit het gebouw verwijderd zal worden.
- 2** Houd de dader in de gaten. Als je merkt dat zijn gedrag aanhoudt of je een nieuwe aanklacht van intimidatie tegen hem ontvangt, laat hem dan het pand verlaten tot minstens de volgende dag.
- 3** Laat de mensen die verantwoordelijk zijn voor de beveiliging of de persoon die de leiding heeft over de locatie de dader buitenzetten. Als hij weigert, kan je de lokale politie bellen voor assistentie.
- 4** Als de dader eenmaal buiten het terrein is, zorg er dan voor dat hij geen verder geweld gebruikt of bedreigingen pleegt in de directe omgeving van de locatie, vooral niet tegen degenen die een melding maakten van het incident. Ben je hier bezorgd over en kan je dit als organisatie niet bewaken, schakel dan de politie in.

Achtergrondinformatie over potentiële daders

Meestal zijn daders van seksueel geweld **mannen**, maar niet altijd. Hou hier dus rekening mee. Personen met heel stereotiepe opvattingen over rolpatronen praten gendergerelateerd geweld sneller goed. Ze doen ook sneller aan victim blaming. Ze nemen dan het woord **'uitlokking'** in de mond of beweren dat het slachtoffer **onverantwoorde 'risico's'** nam.

In de ideale wereld kennen, herkennen en erkennen we allemaal elkaars grenzen. Het is daarom de verantwoordelijkheid van ieder van ons om iemands grenzen te leren kennen, om ze dan correct te kunnen respecteren. Als professional zal je ingrijpen bij situaties van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Misschien kan je ook aan (potentiële) daders uitleggen hoe zij op een positieve manier contact kunnen leggen met iemand waarin ze interesse hebben of hoe ze fouten kunnen voorkomen.

Legaal flirten

Hoe moet het dan wel? Prof. Dr. Liesbet Stevens schreef in 2019 het boek 'Hoe legaal te flirten'. Daar haalden we deze basisregels uit:

- Flirten = een ander – **op een leuke manier** – laten merken dat je je tot die persoon aangetrokken voelt, met de bedoeling om uit te zoeken of de ander ook in jou geïnteresseerd is.
- Flirten mag, **pesten niet**.
- Bij **machtsvertoon of misbruik** spreken we niet van flirten. (In een werkcontext pleeg je dan zelfs inbreuk op de pestwet.)
- Gebruik je **voelsprietten**: maak contact terwijl je de andere voldoende bewegingsvrijheid geeft om je rustig af te wijzen. Bouw dus marges in. Een goed voorbeeld is op de bus een briefje afgeven als je uitstapt: "Ik wilde je niet storen terwijl je een boek aan het lezen was, maar ik wil deze kans niet voorbij laten gaan. Als je mij misschien ook interessant vindt, hier is mijn nummer. Laat weten als je eens wil afspreken." Zo geef je de ontvanger alle vrijheid om wel of niet op je voorstel in te gaan.
- Wie geen dader wil worden, moet **op tijd leren remmen**. Wie

niet goed kan remmen, kan beter niet te veel snelheid maken.

- **Spiegelgedrag**: als je een voorzet geeft en er wordt niet op ingegaan, dan stopt het spel.
- Bouw extra **beschermingsfactoren** in: als je weet dat je door alcohol roekeloos wordt, kan je beter niet of minder drinken. Vraag een vriend om je in het oog te houden en sluit een pact.
- Mogelijke zinnestelsels die je kan gebruiken om af te toetsen of de ander ook **toestemt**: “Heb jij hier ook zoveel zin in?”, “Goed voor jou?”, “Oké voor jou als we...”, “Wat wil jij nu?”

Achtergrondinformatie over potentiële slachtoffers

Meestal zijn slachtoffers van seksueel geweld **vrouwen**, maar **niet altijd**.

- Instinctief zal een slachtoffer vechten, vluchten, bevriezen of *pleasen* tijdens seksueel overschrijdend gedrag. Dit is geen bewuste keuze. Veel slachtoffers **bevriezen**, waardoor zij zich achteraf soms **schuldig** voelen of waardoor daders foutief inschatten dat ‘zwijgen toestemmen is’.
- Zeker slachtoffers die op jonge leeftijd seksueel geweld meemaken, hebben het erg moeilijk om op latere leeftijd **grenzen aan te geven**. Logisch, want zij kregen nooit de mogelijkheid om die zelf te bepalen. Hierdoor kunnen zij nadien gemakkelijker terug slachtoffer worden.
- Sommigen gebruiken hun seksualiteit om zich **erkend of gewaardeerd** te voelen, waardoor ze soms opnieuw in gevaarlijke situaties terechtkomen.
- 50% van de slachtoffers ontwikkelt **chronische posttraumatisch stresssyndroom** (een angststoornis die langer dan 3 maanden blijft duren).
- Slechts 5% van alle aangiftes is vals. Ga er dus steeds vanuit dat **een slachtoffer de waarheid vertelt**.

Tips voor omstaanders

Zie je gedrag dat volgens jou niet oké is? Benoem dit dan. Of richt je tot het slachtoffer en geef aan dat je bezorgd bent. De eigen veiligheid staat uiteraard voorop. Maar reageren kan op verschillende manieren (de 5 A's). Er bestaat geen 'beste' of 'slechte' manier om in te grijpen. Elke reactie is goed. Kies een manier waarbij jij je het meest comfortabel voelt.

De 5 A's om te reageren

1 **Anderen betrekken: Samen sta je sterk, betrek anderen of omstaanders.**

Voorbeeld: als het om een persoon gaat die groter/imposanter is of iemand op een feestje die veel vrienden rondom zich heeft, kan je hulp vragen aan eigen kennissen, de barman of andere omstaanders die jou in staat lijken in om te grijpen.

2 **Aanspreken: Spreek rechtstreeks de betrokkene aan.**

- Voorbeeld: vraag aan diegene die slachtoffer lijkt: "Alles oké met jou?"
- Voorbeeld: zeg tegen diegene die de dader lijkt: "Ik heb de indruk dat je die persoon lastigvalt, klopt dat?", "Ik heb het gevoel dat die persoon dat niet tof vindt, ik zou graag hebben dat je ermee stopt."

Let op: dit is een effectieve techniek om gedragsverandering te bereiken, maar doe dit alleen als je je veilig voelt.

3 **Afleiden: Trek de aandacht weg van de situatie en naar jezelf toe.**

- Voorbeeld: mors per ongeluk met je drankje over de dader.
- Het voordeel is dat je een mogelijkheid creëert voor het slachtoffer om te ontsnappen naar een veilige plek. Het nadeel is dat de dader geen inzicht verwerft in zijn gedrag.

4 **Afzonderen: Haal de persoon weg uit de situatie.**

- Voorbeeld: vraag om de weg naar het toilet te tonen.
- Voorbeeld: neem een van de betrokkenen mee om te gaan dansen.

5 **Aanwezig blijven: Als het moeilijk is om tussen te komen, kan je gewoon aanwezig blijven en nadien steun aanbieden. Blijf de situatie in het oog houden.**

Meer info op www.allesoverseks.be/seksueel-grensoverschrijdend-gedrag.

Professionele hulporganisaties om naar door te verwijzen

voor slachtoffers

- **ZSG:** zorgcentra na seksueel geweld: seksueelgeweld.be
 - Antwerpen (gevestigd in het Universitair Ziekenhuis Antwerpen): 03 3 436 80 50 of www.uza.be/zorgcentrum-na-seksueel-geweld
 - Gent: 09 332 80 80 of zsg@uzgent.be
 - Brussel: 02 535 45 42 of CPVS@stpierre.bru.be
- **Spreek een vertrouwenspersoon aan.** Bijvoorbeeld je partner, je ouders, iemand uit je vrienden- of familiekring.
- **Roep professionele hulp in.** Dat kan bij een dienst voor slachtofferhulp van het CAW, bij een CGG, bij een psycholoog of seksuoloog. Er zijn 11 Centra Algemeen Welzijnswerk verspreid in Vlaanderen. Surf naar caw.be of bel 03 328 20 30.
- **JAC voor minderjarigen:** www.caw.be/jac/zoek-antwoorden/seks-en-relaties
- **Bel de hulplijn 1712.** Dit is de hulplijn bij vragen over elke vorm van geweld of misbruik. Niet alleen lichamelijk geweld, ook psychisch, economisch of seksueel geweld kunnen aan bod komen. 1712 is een samenwerkingsverband tussen de Vertrouwenscentra Kindermishandeling en de Centra voor Algemeen Welzijnswerk. Hier kan je terecht met vragen over (lichamelijk, psychisch of seksueel) geweld en misbruik. Zij kunnen je ook doorverwijzen.
- **Contacteer een lotgenotengroep** zoals www.puntvzw.be. Ervaringen delen met mensen die hetzelfde hebben beleefd, kan helpen bij de verwerking.
- **Contacteer Tele-Onthaal.** Daar kan je anoniem je verhaal kwijt als je het moeilijk hebt: bel 106 of gebruik de chat.
- **Kijk op www.seksueelgeweld.be:** informatie voor slachtoffers van seksueel geweld en hun familie en vrienden. Hoe kan je slachtoffers helpen, waar vind je professionele hulp?
- **Bel, mail of chat met de jongerentelefoon Awel** via www.awel.be of via 102.

- Neem contact op met een **psycholoog of een seksuoloog van een Centrum voor Geestelijke Gezondheidszorg** in je buurt via www.geestelijkgezond.be.
- **Child Focus:** voor meldingen van of vragen over een verdwijning, een ontvoering of seksueel misbruik bestaat het gratis noodnummer 116000.
- **Lokaal politienummer:** 0800 123 12 (dringend: 101) of www.politieantwerpen.be.
- **Nupraatikerover.be:** Sinds 2016 is het mogelijk voor jongeren om zelf in gesprek te gaan met een hulpverlener van de Vertrouwenscentra via de chatwerking 'Nupraatikerover'.
- **Dienst slachtofferonthaal** is bedoeld ter ondersteuning van de gerechtelijke procedure na aangifte. Bijvoorbeeld: www.departementwvg.be/justitiehuzen/slachtoffer

voor familie, vrienden of vertrouwensfiguren

www.seksueelgeweld.be/ik-ben-vriend-familieid

voor ouders

- Hulplijn 'Stop it Now!' www.stopitnow.be
- www.iter-hulp.be
- www.caw.be/locaties/asterisk/
- www.ufc.be
- www.seksuoloog.be

Contactgegevens

Vragen over inschatten van strafbaarheid van seksueel grensoverschrijdend gedrag:

- **Dringende politietussenkoms:** Noodcentrale – 101
- **Niet dringende incidenten melden:** De Blauwe Lijn van de lokale politie Antwerpen – 0800 123 12

